

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д-р Даниел Вачков – Институт за исторически изследвания при БАН

относно конкурс за заемане на академична длъжност „професор“ по професионално направление 2.2. „История и археология“, научна област „Нова и най-нова обща история“ (Балканска история), шифър 05.03.04. за нуждите на Право-историческия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски“.

В конкурса за професор, участва като единствен кандидат доц. д-р Снежана Петрова Димитрова.

Рецензията е изработено в съответствие с изискванията на Глава трета, Раздел трети от ЗРАСРБ – Условия и ред за заемане на академичната длъжност „професор“ и Раздел трети на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ.

За участие в конкурса са предоставени всички необходими документи и в административно отношение няма допуснати пропуски.

Преподавателската дейност на доц. Снежана Димитрова обхваща 9 учебни дисциплини, включени в учебните планове на Правно-историческия факултет, Филологическия и Философския факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски“. В тях преобладават теми, свързани с Новата балканска история, където доц. С. Димитрова е безспорен специалист.

Доц. С. Димитрова е участвала в съавторство в изготвяне на учебното помагало „Жените и мъжете в миналото“, преведено на английски и на осем балкански езика.

Под нейното научно ръководство са защитили дипломна работа 5 студенти. Важно е да се отчете също, че доц. С. Димитрова има и трима успешно защитили докторанти, което е категорично доказателство за нейната качествена работа и като учен и като преподавател.

Впечатляващо е участието на кандидата в конкурса в качеството му на ръководител и участник в различни национални и международни проекти –общо 5. Доц. С. Димитрова е член и на множество международни научни мрежи и редакционни колегии. Главен редактор е и на авторитетното научно списание Балканистичен форум.

Доц. С. Димитрова има и многобройни участия в национални и международни конференции. Била е лектор в различни университети във Франция и Великобритания.

Само тази кратка справка на научната и преподавателската дейност на кандидата категорично показва, че доц. С. Димитрова е утвърден учен, разпознаваем както в България, така и в чужбина.

В конкурса доц. С. Димитрова участва и с богата научна продукция. В рецензията ще разглеждам само изследванията, излезли след 2000 г., т.е. след годината, когато кандидатът е станал доцент. С това уточнение списъкът с публикациите включва 4 самостоятелни монографии, 6 съставителства на научни списания и сборници, 30 студии и статии. От справката в НАЦИД се отчита и забележителен брой цитирания, които значително надхвърлят необходимия минимален брой точки.

Хабилитационният труд, с който се представя на конкурса доц. С. Димитрова е монографията „Афективният обрат в дипломатията: балкански казуси. София, Парадигма, 2025, 524 с.

Още в увода е изведено основното събитие, което ще бъде както обект, така и отправна точка на монографичното изследване. С основание авторката определя Първата световна война като явление, което малко или повече маркира събития и процеси, свързани с днешния ден. То е представено и като обект на историческото изследване, който е труден за разбиране и осмисляне и не случайно и днес повече сто години след неговото възникване продължава да предизвиква интересът на изследователите. Но това, което главно привлича вниманието на доц. С. Димитрова е Първата световна война като повратен момент в историята на дипломатията. Това, което тя ще нарече афективния обрат в историята и в частност в дипломатията. И наистина не можем да не се съгласим, че с Първата световна война се слага малко или повече край на установената от Бисмарк реалполитик в международните отношения и се поставя началото на една по-различна дипломатия, която отразява в много по-голяма степен елемента на емоцията, надеждата, разочарованието, страха. В сферата на дипломатията все по-активно навлизат учени, журналисти, стопански и културни дейци, общественици. Все повече се отдава внимание на опознаването на народите, на близките и различните страни в стопанското и културното развитие на отделните нации.

В увода накратко са представени трите глави на монографията, като е акцентирано на обединяващата тема между тях, а именно Първата световна война като повратен

момент в развитието на международните отношения и афективния обрат в дипломатията. Уводният текст не носи обичайните характеристики за въвеждаща част към едно изследване, където подробно се прави преглед на историографията по темата, както и представянето на изследователските методи и подходи и разбира се, заложените цели и задачи на изследването. Въпреки това можем да кажем, че уводът изпълнява своята основна цел – да въведе читателя в същността на разглежданата проблематика. Той напълно се вписва и в по-нетрадиционното като цяло изследване на доц. С. Димитрова.

Първа глава на монографията е посветена на отношенията на България с Австро-Унгария по време на Първата световна война и началните години след нея. Тези контакти представляват първия пример от избраните три в монографията, които разглеждат този ключов афективен обрат в дипломатията.

В основата на изследването в тази част на труда е дейността на Българското дружество за развитие на културните и стопанските сношения с Австрия и Унгария, което ще бъде наричано в рецензията Българското дружество, така както е подходено и в монографията. Неговата активност е проучена от авторката, главно през разглеждането на публикациите, които излизат в неговия печатен орган „Нашите нови съседи“. Проблемът да не може да се използва архива на дружеството се дължи на това, че по време на голямата бомбардировка над София от 10 януари 1944 г. е разрушен дома на проф. Любомир Милетич, който е председател на дружеството и по този начин е унищожен и неговия архив. Авторката отбелязва, че за дейността на Българското дружество частично се откриват сведения в архива на В. Радославов и в спомените на П. Пешев. Като се има предвид коректността на изследователската работа на доц. С. Димитрова можем напълно да се доверим на тази нейна констатация.

Основната цел на това сдружение е да стане средство за взаимното опознаване народите на България и Австро-Унгария. Като членове в него влизат изтъкнати учени, политици, общественици, а от австро-унгарска страна и дипломати. От самото начало дружеството отчита факта, че народите не се познават достатъчно добре и сега при ситуация, създадена от войната, те трябва активно да насърчават културния и стопанския обмен по между им. Още в уводната статия в първия брой на списанието от юни 1917 г. опитният австро-унгарски дипломат фон Макио, прекарал голяма част от дипломатическата си кариера в различни балкански и източноевропейски страни, определя България като мост между Централна Европа и Ориента. Както отбелязва авторката това е единствената статия в списанието, която е посветена на

външнополитическите въпроси и тя маркира този афективен обрат в двустранната дипломация. Всъщност основния въпрос, на който списанието косвено се опитва да намери отговор е ще може ли България, в новите реалности, създадени от войната да запази своята икономическа самостоятелност и няма ли да изпадне в положението да бъде жестоко експлоатирана от Германия. Както отбелязва основателно авторката Германия в международните отношения предимно разчитана на военната си мощ, с което печели респект, но не и симпатии, докато в това отношение моралните позиции на Дунавската империя са значително по-големи.

Наред с дейността на Българското дружество доц. С. Димитрова разглежда и активността на професионалните дипломати и тук също, съвсем аргументирано открива началото на този афективен обрат в дипломатията. От една страна е подложен на задълбочен анализ и коментар прословутата будапещенска реч на новия външен министър на Австро-Унгария граф Отокар Чернин. С ясна си пацифистичен тон тя влиза в остър конфликт с тезите на военната партия и консервативните сили в империята и отразява политическите идеи на новия император Карл I. Много сериозно внимание е отделено на докладите на българския пълномощен министър във Виена Андрей Тошев. Авторката с вещина анализира темите, които засяга българския дипломат в донесенията си както до външния министър В. Радославов, така и до царския съветник Добрович. Значително място в тях заемат темите, свързани с културния и стопанския обмен, т.е. именно тези страни, отнасящи се до този нов елемент в двустранните отношения. Коментират се проблемите с развитието на образованието на българи в Дунавската империя. В тази връзка много време се отделя на въпроса за изграждане във Виена на Дом на българските студенти. Обсъждат се проблемите за финансирането на неговото строителство, както от австро-унгарска страна, така и от българска. Но разбира се, най-много се дебатира проблема с установяването на мира след войната. 1917 година се характеризира с различни мирни инициативи, повече от които се основават на идеите за мир без репарации и териториални анекси. Дискретните и неофициални опити на Виена да договори с френската страна подобен мир на тази база, предизвиква категорично неодобрителната реакция на българските официални власти, които разглеждат териториалните придобивки от войната за справедливи и водещи до обединяването на всички българи под една държавна стряха. В това отношение в София много се разчита на онези интелектуални среди във Хабсбургската империя, които подкрепят българските национални ревандации. И в тази връзка се използват възможностите, които дава

Българското дружество и неговото списание. Доц. С. Димитрова съвсем правилно оценява дейността и на председателя на дружеството проф. Л. Милетич и на българския пълномощен министър Д. Тошев, които наред с позициите си за активен образователен и културен обмен, те твърдо отстояват и българските политически тези относно края на войната и бъдещия мир.

Авторката доста подробно разглежда и мирната инициатива, лансирана през лятото на 1917 г. от Светия престол. Демонстрирайки отлично познаване на събитията както в международен план, така и конкретно на българската позиция, тя убедително представя причините за неуспеха на дипломатическата акция, вдъхновена от папа Бенедикт XV. Резервите на всички участници във войната към папското предложение за мир в крайна сметка го обричат на провал. Подобна е съдбата и на срещата на социалистическите партии в Стокхолм, които също издигат искането за мир без анексии, но в крайна сметка и германските и австрийските социалисти се обединяват в подкрепа на политиките на своите правителства. Започналите преговори в Брест-Литовск също извежда на преден план сериозни противоречия сред съюзниците от Централните сили. Тук доц. С. Димитрова извежда тезата, че омразата доминира в дипломацията, т.е. отново се проявява афективният обрат в дипломацията. Допълнително напрежение между съюзниците предизвиква и издаденият от българския пълномощен министър в Берлин Димитър Ризов атлас с исторически карти на България, което се възприема като засилване на българските претенции към територии, които не са били обект на досегашните договорености.

През 1918 г. политическите отношения между България и Австро-Унгария остават сложни. Дунавската империя подкрепя българските аспирации към Северна Добруджа, но също така изисква от София да направи определени териториални отстъпки на Османската империя. Авторката правилно извежда като израз на тази политика посещението на император Карл заедно със съпругата му Цита в София през пролетта на 1918 г., което става след пищното му посрещане в Цариград. Въз основа на анализирания факти авторката стига до убедителния извод, че в България симпатиите към Австро-Унгария са много по-силни отколкото към Германия.

През тази тежка във военно и стопанско отношение 1918 г. двустранните инициативи за опознаване между народите на България и Австро-Унгария продължават да се развиват активно. Доц. С. Димитрова подробно анализира речта на кмета на Виена, който продължава да акцентира върху бъдещите отлични стопански отношения между

империята и царството, както и речта на унгарския аристократ Берзевичи, посетил София по покана на Българското дружество, който също говори за успехите и перспективите на стопанските връзки между двете държави. В анализа на авторката по икономическата тема попадат и голям брой статии от Български търговски вестник, посветени на изследваната проблематика. Изтъкнатият български политик и икономист Иван Евстратиев Гешов също взема отношение по въпроса за бъдещите контакти със съюзниците. В свое интервю, дадено в списанието „Нашите нови съседи“ той също вижда благоприятно бъдеще на българската икономика в проекта Средна Европа. В монографията е отделено съществено място и на успешно представената в София през юни 1918 г. изложба на художествените занаяти в Австро-Унгария. Тя остава много добро впечатление сред българската общественост и дори новият министър председател Александър Малинов се изказва положително за нея. От българска страна се подготвя активно участието на страната в запланарианата за есента на 1918 г. Ориенталски панаир във Виена.

В края на тази водеща в цялото изследване глава, авторката разглежда и отношенията на България с Австрия и Унгария след подписването на парижките мирни договори. Тя доказва, че въпреки изключително трудните политически условия на международна изолация, в които са поставените трите победени държави, културният обмен между тях продължава и многобройни са случаите, когато пресата в Будапеща, Виена и София проявява нескрита симпатия към бившите съюзници. Показателна в това отношение е подкрепата, която виенската общественост оказва на българските студенти, протестиращи срещу пиесата на Бърнард Шоу, подлагайки на присмех българската армия и военни добродетели.

Във втора глава на монографията авторката ни пренася в годините между двете световни войни, където търси следващия пример за този афективен обрат в дипломатията. Съвсем основателно тя се обръща към обществената дейност на европейския интелектуален елит, който търси със своите средства на науката и културата, решението на глобалните проблеми, които стоят в този момент пред човечеството, главният от който, несъмнено, е въпросът за мира и за силата на правото. Изходна точка на нейните разсъждения върху темата е кореспонденцията от 1932 г. между двама емблематични учени – Алберт Айнщайн и Зигмунд Фройд. Кореспонденцията им е издадена през 1933 като отделна книжка под заглавието „Защо война“ – заглавие избрано от великия психоаналитик. Цялата инициатива на този епистоларен диалог между двама

вече световни известни учени, изявяващи се в много различни научни области, но обединени в личните им усилия да повлияят от силните си обществени позиции върху оформянето на политики както на национално така на международно ниво, е дело на Международния институт за интелектуално сътрудничество, базиран в Париж, но малко или повече намиращ се под попечителството на първата по рода си световна организация – Обществото на народите.

Анализът на писмата между Айнщайн и Фройд показва отличното познаване от страната на авторката, от една страна на техните лични отношения и нагласи към политическите събития, случващи се по това време в Европа, но също така и на общия интелектуален кипеж, който е обхванал стария континент. Когато обяснява тезите на двамата учени Доц. С. Димитрова убедително прави препратки към философските традиции от XIX век и от времето преди Първата световна война. Друг важен момент в тази част на изложението е отличното поставяне на кореспонденцията в широкия контекст на бурните политически процеси от този период. На първо място това е международната конференция под егидата на ОН по въпросите на разоръжаването между европейските държави и свързаните с нея първоначално надежди, а по-късно разочарования. Кореспонденцията е публикувана през съдбоносната година 1933 – когато започва походът на Хитлер и неговите националсоциалисти, първо към разрушаването на демокрацията в Германия, а след това и на международния ред, на който се крепи крехкия световен мир. Появата на книжката, издадена от Международния институт за интелектуално сътрудничество в този момент по един доста символичен начин показва, колко все още интелектуалците, дори от такъв ранг, не са в състояние да повлияят върху развитието на събитията и върху въздействието на популистките и изпълнени с омраза идеологии над огромната маса от населението.

Третата глава на монографията ни пренася в актуалната епоха на края на XX и началото на XXI век, но и тук в центъра на изследването са събития малко или повече свързани с Първата световна война. Този път за пример на афективния обрат в дипломатията са взети югославско/сръбско – френските отношения. Разбира се, в началото е направено историческо въведение, акцентирано върху приятелските изказвания на тогавашния френски министър-председател Жорж Клемансо, в които той отчита значимите заслуги и приноси за крайната победа на Антантата на нейния малък, но верен и храбър неин съюзник на Балканите, както е определена в този момент Сърбия. От своя страна през 1930г. в Белград ще вдигнат Паметник на благодарността към

Франция, на който е написано „Обичаме Франция, както тя ни обичаше 1914 – 1918 г.“ Паметник, който изразява не само признателност, но и любов към Третата френска република, която винаги е подкрепяла „справедливите сръбски искания“. Още в него е отразена изключително емоционалната връзка между двете държави, което е ярко доказателство за афективния обрат в дипломатията. И още тук доц. С. Димитрова основателно поставя въпроса какво значи „справедливи искания" и доколко това което е справедливо за едни е жестока несправедливост за други.

В тази част на изложението са изведени три момента в радикалната промяна, която настъпва в отношението на съвременния сръбски управляващ елит, но несъмнено и на голяма част от населението, към политиката на вече Петата френска република. Първата ключова дата е 1999 г. с бомбардировките на НАТО над остатъчна Югославия, свързани с косовската криза, в които участие вземат и френски изстребители. Това е първият шок за сръбската общественост, която болезнено констатира, че „вече Франция не ни обича" Тук авторката проследява обществената промяна към Паметника на благодарността към Франция. Символите му претърпяват дълбока метаморфоза – мечът на Мариана от Паметника вече не подкрепя сръбските тези. Той не въздава справедливост. Но остава въпроса дали някога изобщо е въздавал справедливост.

Следващите две дати – 2017 и 2018 г. категорично показват, че вече Франция не споделя сръбските тези и подкрепя независимостта на Косово. И това става съвсем ясно, въпреки емоционалната реч на френския президент Еманюел Макрон в Белград. Тази мъчителна за Сърбия промяна е отлично проследена от авторката, която извежда проблема за твърде емоционалните нотки в съвременната сръбска външна политика, базирана върху исторически мотиви и наративи.

В заключението на монографията доц. С. Димитрова отново се връща към кореспонденцията между великите физик и психоаналитик, за да изведе своите тези и изводи за настъпилия вследствие на Първата световна война афективен обрат в дипломатията, където с появата на емоциите - надежди, страхове, очаквания и дори копнежи, вече в сферата на международните отношения се изявяват нови участници – интелектуалците, предприемачите, културните деятели, журналистите, формиращи някаква степен общественото мнение.

С тази монография, доц. С. Димитрова се утвърждава като един задълбочен изследовател на безграничната тема за Първата световна война и нейните многоаспектни

последници. В изследването авторката показва не само отлично познаване на международните отношения и политиките на воюващите държави, но и на стопанския, културния и обществен живот в тази мрачна епоха на война.

Другите публикации – монографии, студии и статии, с които участва в конкурса доц. С. Димитрова основателно заслужават да бъдат оценени високо. Независимо дали става дума за теми от историята на международните отношения, на социалните конфликти от времето на Първата световна война или на социалната политика на България и други балкански държави, всички те са коректно и подробно проучвани, разнообразните извори са подложени на сериозен научен анализ, а изводите и авторовите тези са убедително изложени и аргументирани.

В цялостната научна дейност на доц. С. Димитрова видимо се открояват множество приноси за българската, а също така и за чуждестранната историография. На първо място трябва да отбележим значимите теми, които кандидатката в конкурса изследва и които или са слабо или изобщо не са проучени от българската историческа наука. Основно те са свързани с голямата тема на Първата световна война: суровите наказания в българската армия, съдбата на военнопленниците, женските бунтове, но също и темите свързани с модернизацията на България - икономическа и социална в този период. Изследвани са непроучени сюжети от дипломатическата ни история в периода на войната и по този начин сериозно се допълва многообразната картина на сложни междудържавни отношения по време на грандиозния европейски конфликт. Представен е за първи път в българската историография един по-дистанциран и неемоционален поглед върху политиката на Франция и балканските държави по проблема за българските репарации и финансово възстановяване на държавата след Първата световна война.

Другият кръг от приноси безспорно е въвеждането в научна употреба на нови исторически източници. Наред с многобройните дипломатически документи, част от които наистина се използват в научно изследване за първи път, трябва да се отбележи впечатляващият масив от войнишки извори за времето на Голямата война – писма, дневници, доклади. Важно е да се отчетат и множеството публикации в стопански, научни, културни издания, които използва в своите изследвания доц. С. Димитрова и които допринасят в голяма степен за разбирането ни как обществото възприема и преживява грандиозния военен конфликт.

В заключение ще кажа, че цялостната научна продукция на кандидата в конкурса, не остават в мен никакво съмнение за високото качество и приносен характер на нейните изследвания и в тази връзка си позволявам най-убедено да препоръчам на Научното жури да гласува положително за присъждането на академичната длъжност професор на доц. С. Димитрова.

REVIEW

by Prof. Dr. Daniel Vatchkov,

Institute for Historical Studies at the Bulgarian Academy of Sciences

regarding a competition for the academic position of "professor" in the professional field

2.2. "History and Archaeology", scientific field "Modern and Contemporary General History"

(Balkan history), code 05.03.04. for the needs of the Faculty of Law and History

of the South-West University "Neofit Rilski".

In the competition for a professor, Assoc. Prof. Dr. Snezhana Petrova Dimitrova participated as the only candidate.

The review was prepared in accordance with the requirements of Chapter Three, Section Three of the Law on the Administration of the Republic of Bulgaria - Conditions and Procedure for Holding the Academic Position of "Professor" and Section Three of the Regulations for the Implementation of the Law on the Development of the Academic Staff of the Republic of Bulgaria.

All necessary documents have been submitted for participation in the competition and no administrative omissions have been made.

The teaching activities of Assoc. Prof. Snezhana Dimitrova cover nine academic disciplines included in the teaching plans of the Faculty of Law and History, the Faculty of Philology and the Faculty of Philosophy of the South West University Neofit Rilski. They are dominated by topics related to the Modern Balkan History, where Assoc. Prof. S. Dimitrova is an undisputed specialist.

Assoc. Prof. S. Dimitrova has participated in co-authorship in the preparation of the textbook "Women and Men in the Past", translated into English and eight Balkan languages.

Under her scientific supervision, five students have defended their diploma theses. It is also important to note that Assoc. Prof. S. Dimitrova has three PhD students that successfully attained their degrees, which is a clear proof of her quality work both as a scientist and as a teacher.

The candidate's participation in the competition as a leader and participant in various national and international projects is impressive - a total of five. Assoc. Prof. S. Dimitrova is also

a member of numerous international scientific networks and editorial boards. She is also the editor-in-chief of the authoritative scholar journal *Balkanistic Forum*.

Assoc. Prof. S. Dimitrova has participated in numerous national and international conferences. She has been a lecturer at various universities in France and Great Britain.

This brief overview alone of the candidate's scientific and teaching activities clearly shows that Assoc. Prof. S. Dimitrova is an established scientist, recognizable both in Bulgaria and abroad.

Assoc. Prof. S. Dimitrova also participates in the competition with a rich scientific output. In the review, I will consider only the research published after 2000, i.e. after the year when the candidate became an associate professor. With this clarification, the list of publications includes 4 own monographs, 6 editorships and compilations of scientific journals and collections, 30 studies and articles. The NACID reference also reports a remarkable number of citations, which significantly exceeds the required minimum number of points.

The habilitation work presented to the competition by Assoc. Prof. S. Dimitrova is the monograph "The Affective Turn in Diplomacy: Balkan Cases". Sofia, Paradigma, 2025, 524 p.

The main event, which will be both the object and the starting point of the monographic study, is already stated in the introduction. The author rightly defines the First World War as a phenomenon that more or less marks events and processes related to today. It is also presented as an object of historical research, which is difficult to understand and comprehend and, not by chance, even today, more than a hundred years after its occurrence, continues to arouse the interest of researchers. But what mainly attracts the attention of Assoc. Prof. S. Dimitrova is the First World War as a turning point in the history of diplomacy. What she will call the affective turn in history and in diplomacy in particular. And indeed, we cannot help but agree that the First World War more or less puts an end to the Bismarck-established *realpolitik* in international relations and the beginning of a different diplomacy is being laid, which reflects to a much greater extent the element of emotion, hope, disappointment, fear. Scientists, journalists, business and cultural figures, public figures are increasingly actively entering the field of diplomacy. More and more attention is being paid to getting to know the peoples, the nearby and different countries in the economic and cultural development of individual nations.

The introduction briefly presents the three chapters of the monograph, emphasizing the unifying theme between them, namely the First World War as a turning point in the development of international relations and the affective turn in diplomacy. The introductory text does not bear the usual characteristics of an introductory part to a study, where a detailed review of the historiography on the topic is made, as well as the presentation of the research methods and approaches and, of course, the set goals and objectives of the study. Nevertheless, we can say that the introduction fulfills its main purpose - to introduce the reader to the essence of the issue under consideration. It completely also fits into the generally more unconventional research of Assoc. Prof. S. Dimitrova.

The first chapter of the monograph is dedicated to Bulgaria's relations with Austria-Hungary during the First World War and the early years after it. These contacts represent the first example of the three selected in the monograph, which examine this key affective turn in diplomacy.

The basis of the research in this part of the work is the activity of the Bulgarian Society for the Development of Cultural and Economic Relations with Austria and Hungary, which will be called the Bulgarian Society in the review, as it is also approached in the monograph. Its activity is studied by the author, mainly through the examination of the publications that appear in its printed organ "Our New Neighbors". The problem of not being able to use the society's archive is due to the fact that during the major bombing of Sofia on January 10, 1944, the home of Prof. Lyubomir Miletich, who was the chairman of the society, was destroyed and thus his archive was also destroyed. The author notes that information about the activities of the Bulgarian Society is partially found in the archive of V. Radoslavov and in the memoirs of P. Peshev. Considering the correctness of Assoc. Prof. S. Dimitrova's research work, we can fully trust this statement of hers.

The main goal of this society was to become a means of mutual acquaintance between the peoples of Bulgaria and Austria-Hungary. Its members include prominent scientists, politicians, public figures, and on the Austro-Hungarian side also diplomats. From the very beginning, the society recognized the fact that the peoples did not know each other well enough and now, in a situation created by the war, they must actively promote cultural and economic exchange between them. Already in the introductory article in the first issue of the magazine from June 1917, the experienced Austro-Hungarian diplomat von Macchio, who spent a large part of his diplomatic

career in various Balkan and Eastern European countries, defines Bulgaria as a bridge between Central Europe and the Orient. As the author notes, this was the only article in the magazine that was dedicated to foreign policy issues and it marked this affective turn in bilateral diplomacy. In fact, the main question to which the magazine indirectly tried to find an answer is whether Bulgaria, in the new realities created by the war, will be able to maintain its economic independence and will it not fall into the position of being cruelly exploited by Germany. As the author rightly notes, Germany in international relations mainly relied on its military power, which earned it respect, but not sympathy, while in this respect the moral positions of the Danube Empire were significantly greater.

Along with the activities of the Bulgarian Society, Assoc. Prof. S. Dimitrova also examines the activities of professional diplomats and here, too, quite reasonably discovers the beginning of this affective turn in diplomacy. On the one hand, the celebrated Budapest speech of the new Foreign Minister of Austria-Hungary, Count Ottokar Czernin, is subjected to in-depth analysis and commentary. With its clear pacifist tone, it came into sharp conflict with the theses of the military party and the conservative forces in the empire and reflects the political ideas of the new emperor Charles I. Very serious attention is paid to the reports of the Bulgarian Minister Plenipotentiary in Vienna, Andrey Toshev. The author skillfully analyzes the topics that concern the Bulgarian diplomat in his reports to both Foreign Minister V. Radoslavov and Tsar's Advisor Dobrovich. A significant place in them is occupied by topics related to cultural and economic exchange, i.e. precisely those countries that relate to this new element in bilateral relations. The problems with the development of education for Bulgarians in the Danube Empire are commented on. In this regard, a lot of time is devoted to the issue of building a House of Bulgarian Students in Vienna. The problems of financing its construction are discussed, both from the Austro-Hungarian and Bulgarian sides. But of course, the problem of establishing peace after the war is the most debated. The year 1917 was characterized by various peace initiatives, most of which were based on the ideas of peace without reparations and territorial annexations. The discreet and unofficial attempts of Vienna to negotiate a similar peace with the French side on this basis provoked a categorically disapproving reaction of the Bulgarian official authorities, who considered the territorial gains from the war to be fair and leading to the unification of all Bulgarians under one state roof. In this regard, Sofia relied heavily on those intellectual circles in the Habsburg Empire that supported Bulgarian national demands. And in this regard, the opportunities provided by the Bulgarian

Society and its magazine were used. Assoc. Prof. S. Dimitrova quite correctly assesses the activities of the Society's chairman, Prof. L. Miletich, and the Bulgarian Minister Plenipotentiary, D. Toshev, who, along with their positions for active educational and cultural exchange, firmly defended the Bulgarian political theses regarding the end of the war and future peace.

The author also examines in considerable detail the peace initiative launched in the summer of 1917 by the Holy See. Demonstrating excellent knowledge of events both internationally and specifically of the Bulgarian position, she convincingly presents the reasons for the failure of the diplomatic action inspired by Pope Benedict XV. The reservations of all participants in the war towards the papal peace proposal ultimately doomed it to failure. A similar fate befell the meeting of the socialist parties in Stockholm, which also raised the demand for peace without annexations, but in the end the German and Austrian socialists united in support of the policies of their governments. The negotiations that began in Brest-Litovsk also brought to the fore serious contradictions among the allies from the Central Powers. Here Assoc. Prof. S. Dimitrova puts forward the thesis that hatred dominates diplomacy, i.e. the affective turn in diplomacy is once again manifested. Additional tension between the allies was caused by the atlas with historical maps of Bulgaria issued by the Bulgarian Minister Plenipotentiary in Berlin, Dimitar Rizov, which was perceived as strengthening Bulgarian claims to territories that were not subject to previous agreements.

In 1918, political relations between Bulgaria and Austria-Hungary remained complicated. The Danube Empire supported Bulgarian aspirations to North Dobrudja, but also demanded that Sofia make certain territorial concessions to the Ottoman Empire. The author correctly identifies as an expression of this policy the visit of Emperor Karl and his wife Zita to Sofia in the spring of 1918, which took place after his lavish welcome in Constantinople. Based on the analyzed facts, the author comes to the convincing conclusion that in Bulgaria sympathies for Austria-Hungary were much stronger than for Germany.

During this difficult year in military and economic terms, 1918, bilateral initiatives for getting to know the peoples of Bulgaria and Austria-Hungary continued to develop actively. Assoc. Prof. S. Dimitrova analyzes in detail the speech of the mayor of Vienna, who continues to emphasize the future excellent economic relations between the empire and the kingdom, as well as the speech of the Hungarian aristocrat Berzevici, who visited Sofia at the invitation of the

Bulgarian Society, who also spoke about the successes and prospects of economic relations between the two countries. The author's analysis of the economic topic also includes a large number of articles from the Bulgarian Trade Gazette, dedicated to the researched issues. The prominent Bulgarian politician and economist Ivan Evstratiev Geshov also takes a position on the issue of future contacts with the allies. In his interview given in the magazine "Our New Neighbors", he also sees a favorable future for the Bulgarian economy in the Central Europe project. The monograph also devotes significant space to the exhibition of artistic crafts in Austria-Hungary, successfully presented in Sofia in June 1918. It left a very good impression among the Bulgarian public and even the new Prime Minister Alexander Malinov spoke positively about it. The Bulgarian side is actively preparing for the country's participation in the planned autumn of 1918 Oriental Fair in Vienna.

At the end of this leading chapter in the entire study, the author also examines Bulgaria's relations with Austria and Hungary after the signing of the Paris Peace Treaties. She proves that despite the extremely difficult political conditions of international isolation in which the three defeated countries were placed, cultural exchange between them continued and there were numerous cases when the press in Budapest, Vienna and Sofia showed undisguised sympathy for the former allies. Indicative in this regard is the support that the Viennese public gave to the Bulgarian students protesting against Bernard Shaw's play, which ridiculed the Bulgarian army and military virtues.

In the second chapter of the monograph, the author takes us to the years between the two world wars, where she looks for the next example of this affective turn in diplomacy. Quite rightly, she addresses the public activity of the European intellectual elite, which seeks, with its means of science and culture, the solution to the global problems facing humanity at this moment, the main of which, undoubtedly, is the question of peace and the power of law. The starting point of her reflections on the topic is the correspondence from 1932 between two emblematic scientists – Albert Einstein and Sigmund Freud. Their correspondence was published in 1933 as a separate booklet under the title "Why War" – a title chosen by the great psychoanalyst. The entire initiative of this epistolary dialogue between two already world-renowned scientists, active in very different scientific fields, but united in their personal efforts to influence the shaping of policies both nationally and internationally from their strong public positions, was the work of the International

Institute for Intellectual Cooperation, based in Paris, but more or less under the tutelage of the first world organization of its kind - the League of Nations.

The analysis of the letters between Einstein and Freud shows the author's excellent knowledge, on the one hand, of their personal relationships and attitudes towards the political events taking place at that time in Europe, but also of the general intellectual ferment that gripped the old continent. When explaining the theses of the two scientists, Assoc. Prof. S. Dimitrova convincingly makes references to the philosophical traditions of the 19th century and the time before the First World War. Another important point in this part of the presentation is the excellent placement of the correspondence in the broad context of the turbulent political processes of that period. First of all, this is the international conference under the auspices of the UN on disarmament issues between European countries and the initially associated hopes, and later disappointments. The correspondence was published in the fateful year of 1933 – when the march of Hitler and his National Socialists began, first towards the destruction of democracy in Germany, and then of the international order on which the fragile world peace was based. The appearance of the booklet, published by the International Institute for Intellectual Cooperation at this moment, in a rather symbolic way shows how much intellectuals, even of such rank, are still unable to influence the development of events and the impact of populist and hate-filled ideologies on the vast mass of the population.

The third chapter of the monograph takes us to the current era of the late 20th and early 21st centuries, but here too the focus of the study is on events more or less related to the First World War. This time, Yugoslav/Serbian – French relations are taken as an example of the affective turn in diplomacy. Of course, at the beginning a historical introduction is made, emphasizing the friendly statements of the then French Prime Minister Georges Clemenceau, in which he acknowledges the significant merits and contributions to the final victory of the Entente of its small but faithful and brave ally in the Balkans, as Serbia was defined at that time. In turn, in 1930. In Belgrade, a Monument of Gratitude to France will be erected, on which is written "We love France, as it loved us 1914-1918." A monument that expresses not only gratitude, but also love for the Third French Republic, which has always supported the "just Serbian demands". It also reflects the extremely emotional connection between the two countries, which is clear evidence of the affective turn in diplomacy. And here, Assoc. Prof. S. Dimitrova rightly raises the

question of what "just demands" mean and to what extent what is fair for some is cruel injustice for others. In this part of the presentation, three moments are highlighted in the radical change that is occurring in the attitude of the contemporary Serbian ruling elite, but undoubtedly also of a large part of the population, towards the policy of the now Fifth French Republic. The first key date is 1999 with the NATO bombing of the remaining Yugoslavia, related to the Kosovo crisis, in which French fighter jets also took part. This was the first shock for the Serbian public, which painfully realized that "France no longer loves us." Here, the author traces the public's change towards the Monument of Gratitude to France. Its symbols undergo a profound metamorphosis - the sword of Mariana from the Monument no longer supports the Serbian theses. It does not do justice. But the question remains whether it ever did justice at all.

The next two dates - 2017 and 2018 - categorically show that France no longer shares the Serbian theses and supports the independence of Kosovo. And this becomes quite clear, despite the emotional speech of French President Emmanuel Macron in Belgrade. This painful change for Serbia is excellently traced by the author, who raises the problem of the overly emotional notes in contemporary Serbian foreign policy, based on historical motives and narratives.

In the conclusion of the monograph, Assoc. Prof. S. Dimitrova again returns to the correspondence between the great physicist and psychoanalyst, in order to draw her theses and conclusions about the affective turn in diplomacy that occurred as a result of the First World War, where with the emergence of emotions - hopes, fears, expectations and even longings, new participants appear in the sphere of international relations - intellectuals, entrepreneurs, cultural figures, journalists, who to some extent shape public opinion.

With this monograph, Assoc. Prof. S. Dimitrova establishes herself as a thorough researcher of the boundless topic of the First World War and its multifaceted consequences. In the study, the author demonstrates not only excellent knowledge of international relations and the policies of the warring states, but also of economic, cultural, and social life in this dark era of war.

The other publications – monographs, studies and articles with which Assoc. Prof. S. Dimitrova participates in the competition rightly deserve to be highly appreciated. Regardless of whether they are topics from the history of international relations, social conflicts from the time of the First World War or the social policy of Bulgaria and other Balkan countries, all of them are

correctly and thoroughly researched, the various sources are subjected to serious scientific analysis, and the conclusions and the author's theses are convincingly presented and argued.

In the overall scientific activity of Assoc. Prof. S. Dimitrova, numerous contributions to Bulgarian, as well as foreign historiography, are clearly visible. First of all, we must note the significant topics that the candidate in the competition researches and which are either poorly or not at all studied by Bulgarian historical science. They are mainly related to the major theme of the First World War: the harsh punishments in the Bulgarian army, the fate of prisoners of war, women's rebellions, but also the topics related to the modernization of Bulgaria - economic and social during this period. Unexplored plots from our diplomatic history during the war period are studied and in this way the diverse picture of complex interstate relations during the grandiose European conflict is seriously supplemented. For the first time in Bulgarian historiography, a more distant and unemotional view of the policy of France and the Balkan states on the problem of Bulgarian reparations and financial reconstruction of the state after the First World War is presented.

The other circle of contributions is undoubtedly the introduction into scientific use of new historical sources. Along with the numerous diplomatic documents, some of which are really used in scientific research for the first time, the impressive array of soldier's sources for the time of the Great War should be noted - letters, diaries, reports. It is important to take into account the many publications in business, scientific, and cultural editions that Assoc. Prof. S. Dimitrova uses in her research and which contribute greatly to our understanding of how society perceives and experiences the great military conflict.

In conclusion, I will say that the overall scientific output of the candidate in the competition leaves me with no doubt about the high quality and contribution of her research, and in this regard, I allow myself to most confidently recommend to the Scientific Jury to vote positively for awarding of the academic title of professor to Assoc. Prof. S. Dimitrova.